

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
874280

Datum 21 januari 2016
Betreft Voortgang Emancipatiebeleid

1. Inleiding

Met deze brief stel ik uw Kamer op de hoogte van de ontwikkelingen op het beleidsterrein emancipatie, zowel vrouwenemancipatie c.q. gendergelijkheid als de emancipatie van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen en transgender personen (LHBT's).

De basis van mijn emancipatiebeleid ligt in de overtuiging dat rechten van vrouwen en van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen en transgender personen onvervreembare mensenrechten zijn. Een debat over mensenrechten is daarmee ook altijd een debat over vrouwenrechten en rechten van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen en transgender personen. Mensenrechten die continu moeten worden beschermd en bewaakt, ook gegeven opkomend conservatisme en fundamentalisme in de internationale context.

Emancipatie is niet vanzelfsprekend en behoeft doorlopend onderhoud. De kernwaarden die dit kabinet daarbij hanteert zijn autonomie, weerbaarheid en gelijkwaardigheid. Dit heb ik eerder ook zo verwoord in de hoofdlijnenbrief Emancipatiebeleid aan het begin van de kabinetsperiode.

Vrouwen hebben decennia lang gestreden voor hun huidige rechten. Ook vandaag de dag moeten we blijven strijden voor een betere positie van vrouwen. Emancipatie gaat niet alleen over individuen maar ook over de relaties tussen mensen, de manier waarop we met elkaar omgaan in onze samenleving en is daarmee een collectieve waarde. Verworven vrijheden in de Nederlandse samenleving moeten door de overheid bewaakt en beschermd worden.

Met de huidige migratiestromen is de urgentie om onze collectieve normen en waarden uit te dragen groter dan ooit. Onze normen en waarden zijn niet onderhandelbaar. Iedereen die in Nederland leeft, heeft zich te houden aan de normen en wetten die kenmerkend zijn voor onze rechtstaat en democratische samenleving. Bij schending van onze wetten en democratische waarden, verwacht ik dat ieder die het ziet of het aangaat zich uitspreekt. In een diverse samenleving

moeten taboes bespreekbaar worden gemaakt, ook als dit tot ongemakkelijke discussies leidt.

Onze referentie
874280

Het is zaak dat we de grenzen niet sluiten, maar wel onze grenzen stellen. Een veilige samenleving is een sociale samenleving. De overheid moet borg staan voor een samenleving waarin mensen zich veilig voelen in de huiselijke sfeer, op straten en in wijken. Kwetsbare groepen moeten op de overheid kunnen rekenen. Seksueel geweld jegens vrouwen is onder alle omstandigheden onacceptabel. Seksueel geweld is overigens geenszins een fenomeen dat voorbehouden is aan specifieke groepen in de samenleving. Uit onderzoek¹ blijkt dat iets minder dan de helft van de Nederlandse vrouwen (45%) vanaf hun vijftiende jaar slachtoffer is geweest van fysiek of seksueel geweld. Schending van de collectieve normen en waarden kunnen we niet tolereren. Plegers van seksueel geweld dienen te worden bestraft.

Tegelijk is het van het grootste belang het maatschappelijk debat te voeren aan de hand van feiten en de juiste informatie. Ik benut hiervoor ook de kennis van organisaties die ik ondersteun, zoals Atria, Movisie en COC, dan wel van gemeenten waarmee ik samen op trek in het LHBT-dossier. Evenals voor mensenrechten geldt ook hier: het gaat over (het gedrag van) van individuen, ik wil ervoor waken iedereen over een kam te scheren en acties van enkelen -hoe verwerpelijk ook- niet veralgemeniseren tot kenmerken van een groep.

Ik vind het belangrijk het debat te blijven voeren. Het vraagt veerkracht in het maatschappelijk debat én vertrouwen in de Nederlandse rechtstaat.

Ik ga in deze brief in op de speerpunten van het emancipatiebeleid:

- De arbeidsparticipatie en arbeidsmarktpositie van vrouwen, met accenten op economische zelfstandigheid, vrouwen naar de top en gelijk loon;
- De sociale acceptatie van LHBT's, met accenten op de acceptatie in biculturele en religieuze gemeenschappen en onder jongeren.

In de bijlage bij deze brief beschrijf ik enkele nieuwe ontwikkelingen in het emancipatiebeleid. Daarnaast informeer ik u in de bijlage over enkele manieren waarop ik uitvoering geef aan mijn versterkte inzet op regie, evaluatie, verduurzaming en samenwerking in het emancipatiebeleid. Op dit punt was verbetering mogelijk, zo bleek uit de Midterm review emancipatie en de Beleidsdoorlichting emancipatie. In mijn brieven van 19 december 2014 en 5 februari 2015 heb ik u hierover geïnformeerd.²

Zinnvolle projecten winnen aan effect door ze meer met elkaar te verbinden, en door meer verbinding aan te brengen tussen verschillende interventieniveaus. Om duurzaam effect te hebben op emancipatie moeten opbrengsten van pilots en uitkomsten van onderzoeken bovendien worden verankerd in regulier beleid. Hierbij is nauwe samenwerking met de relevante actoren onontbeerlijk. Het gaat daarbij om vakdepartementen, gemeenten en het maatschappelijk middenveld,

---

¹ European Union Agency for Fundamental Rights, 2014, Violence against women: an EU-wide survey

² Kamerstukken II 2014/15, 30420, 211 en Kamerstukken II 2014/15, 30420, 212.

waaronder de samenwerkingspartners die zich bezighouden met gendergelijkheid en de emancipatie van LHBT's. Deze aandachtspunten komen terug in deze brief en in de bijlage.

Onze referentie
874280

2. Speerpunten emancipatiebeleid

2.1 Speerpunt vrouwenemancipatie: arbeidsparticipatie en arbeidsmarktpositie

Economische zelfstandigheid

Ik hecht zoals u weet, veel belang aan economische zelfstandigheid. De genderongelijkheid op dit gebied is nog steeds aanzienlijk. Wel neemt de ongelijkheid al jaren af. Zelfs tijdens de economische crisis is de kloof wat afgenomen. De positie van mannen verslechterde, terwijl de positie van vrouwen ongeveer gelijk bleef. Dat is overigens zeker niet de manier waarop het kabinet de kloof wil zien afnemen; het streven is dat iedereen economisch zelfstandig is. Dat tijdens de economische crisis vrouwen zich niet van de arbeidsmarkt hebben teruggetrokken, wat in het verleden in tijden van crises wel gebeurde, vind ik positief.

Economische zelfstandigheid is niet alleen een prioriteit op zichzelf. Het is ook de eerste stap op weg naar gelijke loopbaanmogelijkheden. Vrouwen die zich tijdelijk terugtrekken van de arbeidsmarkt, of die in kleine banen werken, hebben immers minder kansen op een goede loopbaan. Daarnaast vergroot economische zelfstandigheid de mogelijkheden van vrouwen om eigen keuzes te maken en hun eigen leven vorm te geven. Op die manier vermindert het ook het risico op geweld in afhankelijkheidsrelaties.

Een huishouden waarin twee partners economisch zelfstandig zijn, is bovendien veel minder kwetsbaar wanneer een van beiden zijn/haar baan verliest. En wie economisch zelfstandig is, is minder kwetsbaar als zijn/haar partner wegvalt door scheiding of overlijden.

Programma economische zelfstandigheid

Wegens het belang van het onderwerp lopen er op dit gebied veel projecten en activiteiten. Hier is bij uitstek winst te behalen door meer samenhang aan te brengen tussen de projecten, en tussen de verschillende interventieniveaus. Het beleid wordt daarom nu gebundeld in een Programma economische zelfstandigheid.

Het Programma kent twee hoofdlijnen, die nauw met elkaar samenhangen:

- Activiteiten gericht op vrouwen die niet economisch zelfstandig zijn, of waarvan de zelfstandigheid kwetsbaar is. Het gaat om projecten die het bewustzijn van het belang van economische zelfstandigheid stimuleren, projecten die gedragsverandering op gang brengen die leidt tot daadwerkelijke stappen in de richting van economische zelfstandigheid, en projecten om vrouwen toe te rusten door middel van scholing en training. Voorbeelden zijn:
  - de voortzetting van Kracht on Tour (zie hieronder);
  - het project Eigen Kracht, waarin 24 gemeenten vrouwen met een afstand tot de arbeidsmarkt helpen stappen richting arbeidsmarkt te zetten;

- het project EVA, waarin laaggeletterde vrouwen worden geholpen hun basisvaardigheden te verbeteren.
- Activiteiten en beleid gericht op andere relevante actoren. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om gemeenten en werkgevers. Daarnaast voer ik als coördinerend minister het gesprek met mijn collega-bewindslieden, over hun rol bij het bevorderen van economische zelfstandigheid. Beleid van andere departementen heeft immers ook grote invloed op de economische zelfstandigheid. In dit verband zet ik er ook op in dat projecten die ik subsidieer worden verduurzaamd doordat zij, bijvoorbeeld na een pilot-fase, deel gaan uitmaken van het reguliere aanbod van voorzieningen. Het project EVA zal bijvoorbeeld indien de pilots succesvol zijn deel gaan uitmaken van het reguliere aanbod voor laaggeletterden in het kader van het interdepartementale actieprogramma *Tel mee met Taal*, dat ik samen met SZW en VWS naar uw Kamer heb gestuurd op 6 maart 2015³. Projecten die eerst geheel door het Rijk werden gefinancierd (Eigen Kracht en Kracht on Tour) komen nu met cofinanciering door gemeenten tot stand. Gemeenten krijgen daarmee een grotere rol en meer eigenaarschap. Dit draagt ook bij aan de samenhang tussen projecten op lokaal niveau.

Kracht on Tour

Het project Kracht on Tour is in 2014 gestart om het bewustzijn over het belang van economische zelfstandigheid te vergroten en vrouwen te stimuleren om (meer) te gaan werken om zodoende hun maatschappelijke positie te versterken.

In zes arbeidsmarktregio's zijn bijeenkomsten geweest voor vrouwen uit de doelgroep. Inmiddels is deze eerste fase van het project afgesloten met de zogenaamde Grande Finale op 27 november 2015, in aanwezigheid van HM Koningin Máxima. Terugkijkend geeft meer dan de helft van de respondenten in de deelnemerevaluatie aan dat ze concrete stappen hebben gezet, zoals solliciteren of een opleiding zoeken. Veel vrouwen blijven aan Kracht on Tour verbonden via sociale media.

In totaal zijn in de deelnemende regio's 123 deals gesloten met tientallen lokale organisaties (onderwijs, gemeenten, werkgevers, etc.). Deze deals lopen ook na de Grande Finale door. Enkele honderden vrouwen hebben een begeleidingstraject gevolgd naar (arbeids)participatie. Er zijn opleidingsplaatsen en werkervaringsplaatsen gecreëerd, vrouwen hebben betaald werk gekregen, en anderen zijn een eigen onderneming gestart. Tenslotte heb ik tijdens de Grande Finale met een aantal grote landelijk georganiseerde werkgevers nieuwe afspraken gemaakt over wat zij gaan doen om de positie van vrouwen te verbeteren.

Het project Kracht on Tour zal vanaf 2016 deel uitmaken van het Programma economische zelfstandigheid. Ik heb cofinanciering beschikbaar gesteld aan gemeenten die in 2016 zelf een Kracht on Tour bijeenkomst willen organiseren. Negen gemeenten hebben zich hiervoor aangemeld.

---

³ Kamerstukken II 2014/15, 28760, 39.

Vrouwen naar de Top

Onze referentie
874280

Op 16 november 2015 heb ik u geïnformeerd over de stand van zaken op het gebied van de doorstroom van vrouwen naar de top.⁴ Tevens heb ik u geïnformeerd over mijn voornemens om de aanpak van de werkgeversvoorzitter en mij voort te zetten en te intensiveren. Wij willen maximaal inzetten op het stimuleren van zelfregulering. Mijn koers is dat ik de aanpak vrouwen naar de top zal uitbreiden naar de gehele doelgroep van de Wet bestuur en toezicht en naar de (semi)publieke sector (van 200 naar 4900 bedrijven).

De door mij gewenste intensivering van de aanpak Vrouwen naar de Top van mij en de werkgeversvoorzitter is in volle gang. VNO-NCW en Stichting Talent naar de Top actie zijn bezig met de oprichting van de onafhankelijke stichting Topvrouwen. Mevrouw A. Jorritsma heeft ondertussen de kwartiermakersrol overgenomen van mevrouw Verbeet. De kwartiermakers hebben op 18 januari ruim 50 bedrijven waar in 2016 topfuncties vrijvallen in de raad van bestuur en/of raad van commissarissen aangeschreven om aandacht te vragen voor het belang van m/v-diversiteit en hen te wijzen op het aanwezige potentieel in de databank. Transparantie in het benoemingsproces achten de werkgeversvoorzitter en ik van groot belang. Beter zicht op waar de vacatures ontstaan is ook voor de 'board ready' vrouwen die via de database te vinden zijn van groot belang.

Onderzoek database topvrouwen

Onderzoek onder de topvrouwen in de databank⁵ levert op dat het, volgens de meeste vrouwen, noodzakelijk is dat er een cultuurverandering optreedt in de samenleving, maar zeker ook bij de partijen (werving- en selectiebureaus en het bedrijfsleven) die verantwoordelijk zijn voor de samenstelling van de top van het bedrijfsleven (raden van bestuur en raden van commissarissen). Bedrijven en headhunters moeten zich ervan bewust worden dat meer vrouwen aan de top de normaalste zaak van de wereld is, aldus de topvrouwen. De vrouwen geven aan graag informatie te krijgen over vacatures, netwerkbijeenkomsten en evenementen. Ook pleiten de vrouwen ervoor dat er meer vrouwen in de selectiecommissies moeten plaatsnemen. Tevens vindt een kwart dat vrouwen zelf actiever moeten zijn en meer moeite moeten doen om door te stromen naar de top.

(Semi) publieke sector

Op 2 december 2015 heb ik u een aparte brief gestuurd over de situatie in de (semi) publieke sector en over mijn voornemens op dit gebied bij Universiteiten, hogescholen en wetenschap⁶. In december 2015 ben ik door de VSNU geïnformeerd over streefcijfers die de universiteiten per instelling per 2020 hebben geformuleerd. Daarmee laat de VSNU zien duidelijke stappen te willen zetten om de genderongelijkheid versneld aan te pakken. Als concrete maatregel heeft de VSNU aangekondigd om in samenwerking met het Landelijk Netwerk Vrouwelijke Hoogleraren (LNVH) een jaarlijkse monitor te publiceren, in plaats

---

⁴ Kamerstukken II 2015/16, 30420, 227.

⁵ www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/vrouwenemancipatie/documenten/rapporten/2016/01/05/onderzoek-database-topvrouwen

⁶ Kamerstukken II 2015/16, 30420, 228

van de huidige driejaarlijkse cyclus, zodat een goed overzicht van de voortgang in de breedte van het onderzoekslandschap kan worden getoond (universiteiten, universitaire medische centra, onderzoeksinstituten).

Onze referentie
874280

Verlenging Wet bestuur en toezicht

Het kabinet handhaaft het streefcijfer voor een evenwichtige verdeling van zetels tussen mannen en vrouwen in het bestuur en de raad van commissarissen van grote naamloze en besloten vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid. De ministerraad heeft hier op 15 januari jl. mee ingestemd. Aanleiding voor het besluit is de Bedrijvenmonitor 2012-2015 die weliswaar een lichte groei laat zien in de verhouding tussen mannen en vrouwen ten opzichte van de situatie in 2012, maar nog geen recht doet aan het potentieel aan vrouwelijk talent. Het kabinet hecht belang aan een evenwichtige verdeling van zetels en wil met een actieve benadering de toename van het aandeel vrouwen stimuleren om te voorkomen dat veel talent onbenut blijft. Het wettelijk streefcijfer geldt voor 4.900 bedrijven. Het wetsvoorstel zorgt ervoor dat deze regeling, die per 1 januari 2016 is vervallen, wordt voortgezet tot 1 januari 2020. In het voorjaar van 2017 zal worden gezien of ondernemingen op de goede koers zitten, waarna in 2019 de balans kan worden opgemaakt.

Corporate Governance Code

Ik zal op korte termijn een gesprek hebben met de voorzitter en twee leden van de Monitoring Commissie Corporate Governance Code, over de bepaling over diversiteit in de code. Ik vind het van groot belang dat er ook langs deze weg door het bedrijfsleven gezocht wordt naar een effectieve vorm van zelfregulering.

Gelijk loon

Zoals in mijn brief aan uw Kamer van 5 februari 2015 vermeld, laat ik samen met minister Asscher van SZW door het College voor de Rechten van de Mens (CRM) onderzoek doen naar beloningsmaatstaven die (mogelijk) tot ongelijke beloning leiden bij hogescholen en in de verzekeringsbranche.

Het CRM heeft in het onderzoek bij de hogescholen meer dan 30 niet-neutrale beloningsmaatstaven aangetroffen. Dit zijn maatstaven die het risico van onderscheid op grond van geslacht in zich dragen.

Het gaat bijvoorbeeld om aansluiten bij het vorige salaris van de werknemer. Ook wordt er soms een hoger salaris toegekend als uitkomst van de onderhandelingen met een (kandidaat)werknemer. Het komt ook voor dat het salaris niet (voldoende) wordt verhoogd bij een bevordering. In al deze situaties wordt dus niet beloond op basis van de waarde van de te verrichten arbeid. Er wordt zowel te hoog als te laag beloond. Opvallend is dat bij een te lage beloning vooral vrouwen worden benadeeld. Vrouwen blijken twee keer vaker geld mis te lopen dan mannen en het bedrag dat hiermee gemoeid is ligt ook twee keer zo hoog. Op 18 januari 2016 heb ik het onderzoeksrapport in ontvangst genomen op een bijeenkomst van het College voor de Rechten van de Mens.⁷ Op die bijeenkomst heb ik benadrukt dat ik met de sector in gesprek zal gaan, omdat ik het belangrijk

---

⁷ Verdient een man meer? Gelijke beloning van mannen en vrouwen bij hogescholen.
<https://mensenrechten.nl/publicaties/detail/36318>

vind dat alle hogescholen hun beloningsbeleid doorlichten aan de hand van de uitkomsten van dit onderzoek. Aanwezige HR adviseurs en managers uit het onderwijs konden die dag een masterclass over gelijk belonen volgen, die hen hierbij zou kunnen helpen.

Hogescholen zijn zelf verantwoordelijk voor hun beloningsbeleid, maar ik heb er vertrouwen in dat zij het onderzoek van het College voor de Rechten van de Mens zullen gebruiken. De sector heeft immers zelf actief meegewerkt aan het onderzoek.

Het onderzoek bij de verzekeringsbranche zal in de loop van 2016 worden afgerond.

Het kabinet zet zich actief in om de nog bestaande loonverschillen tussen mannen en vrouwen voor gelijke arbeid weg te nemen. Naast het onderzoek door CRM vindt elke twee jaar onderzoek door het CBS plaats naar beloningsverschillen tussen mannen en vrouwen bij de overheid en in het bedrijfsleven. De onderzoeken door CRM en CBS maken deel uit van de totaal 48 maatregelen uit het 'Actieplan arbeidsmarktdiscriminatie' dat het kabinet op 16 mei 2014 aan de Tweede Kamer heeft verzonden.⁸

De verantwoordelijkheid voor het naleven van wetgeving op het gebied van gelijk loon ligt primair bij sociale partners. Ik ben daarnaast blij met de inspanningen van andere spelers in het veld, die aandacht vragen voor dit hardnekkige probleem. Ik denk bijvoorbeeld aan de campagne 'Waar is mijn € 300.000?' van WOMEN inc, mogelijk gemaakt door steun van haar financiële partners.

2.2 Speerpunt LHBT-emancipatie: sociale acceptatie

In mijn brief met beleidsconclusies naar aanleiding van de Midterm Review Emancipatie⁹ heb ik al aangegeven dat de sociale acceptatie van seksuele en genderdiversiteit in biculturele en religieuze groepen en onder jongeren achterblijft. Deze groepen hebben binnen het LHBT-beleid daarom extra aandacht.

De vluchtelingen crisis stelt de discussie over de rechten van LHBT's in relatie tot migrantengemeenschappen op scherp. De instroom in Nederland van grote groepen mensen uit landen waar fundamenteel anders wordt gedacht over seksuele diversiteit en de rechten van vrouwen, brengt het dilemma met zich mee van het bewaken van Nederlandse waarden en verworvenheden enerzijds en het bieden van ruimte in de discussie aan andersdenkenden anderzijds. Dat vraagt veerkracht in het maatschappelijk debat én vertrouwen in de Nederlandse rechtstaat.

In de noodopvang moeten we bovendien de ogen niet sluiten voor de positie van kwetsbare groepen, zoals LHBT-vluchtelingen. Voor een nadere toelichting op de inzet van het Kabinet op dit punt verwijs ik u naar de antwoorden van mij en de staatssecretaris van V&J die op 18 januari jl. aan uw Kamer zijn gezonden in reactie op vragen van het lid Keijzer.

---

⁸ Kamerstukken II 2013/14, 29544, 523.

⁹ Kamerstukken II 2014/15, 30420, 211.

Biculturele en orthodox-religieuze gemeenschappen

Onze referentie
874280

Samen met SZW, veldorganisaties en andere overheden, zet ik in op het vergroten van de zichtbaarheid van rolmodellen, op het verbeteren van de hulpverlening aan biculturele en religieuze LHBT's, op het bespreekbaar maken van seksuele en genderdiversiteit binnen gesloten gemeenschappen en het versterken van de samenwerking tussen veldpartijen. Voor de inzet van het ministerie van SZW op deze punten verwijs ik u graag naar de brief Voortgang Agenda Integratie die uw Kamer daar in december 2015 over heeft ontvangen.¹⁰

Het afgelopen jaar hebben de vier grote steden ondersteuning ontvangen van OCW om de acceptatie van LHBT's in biculturele gemeenschappen te verbeteren. Deze middelen zijn ingezet om het gemeentelijk beleid op dit punt verder te verankeren en de lokale netwerken te versterken. Dat heeft onder meer geresulteerd in de oprichting van een veilige ontmoetingsplaats voor LHBT-jongeren in Rotterdam, verbetering van de hulpverlening aan biculturele LHBT's in Amsterdam en Utrecht en netwerkversterking in Den Haag. De ondersteuning loopt nog tot 2017.

De lokale samenhang en samenwerking wordt verder versterkt door het driejarige project 'Coming In' van COC Nederland, Rutgers en Movisie. Dit project is in het najaar van 2015 van start gegaan en wordt gesteund door SZW en OCW. COC Nederland richt zich, samen met regionale COC-lidverenigingen, op het bereiken en ondersteunen van biculturele LHBT's buiten de vier grote steden. Movisie en Rutgers richten zich op trainingen in de hulpverlening en in het sociale domein om de expertise van hulpverleners te versterken. Bovendien dragen zij bij aan de training van vrijwilligers. Het project loopt tot het voorjaar van 2018.

Het bespreekbaar maken van homoseksualiteit in orthodox islamitische kringen staat nog in de kinderschoenen. Emancipatie moet van binnen uit komen. Als minister voor emancipatie ondersteun ik dit proces. Dat dit een proces van lange adem is zie ik ook terug in het proces van sociale acceptatie binnen orthodox christelijke gemeenschap. Uit cijfers van het SCP blijkt dat de homoacceptatie nog steeds beperkt is bij de kleinere protestantse groepen (buiten de Protestantse Kerk in Nederland) en moslims.¹¹ Sociale acceptatie laat zich niet eenvoudig opleggen. Ik steun de emancipatie binnen de moslim gemeenschap van binnen uit en verwelkom daarom het initiatief tot oprichting van het European Queer Muslim Network. Ook in Turks-Nederlandse en Marokkaans-Nederlandse gemeenschap worden initiatieven van binnenuit zichtbaar, bijvoorbeeld de Turkse boot en de Marokkaanse boot tijdens Amsterdam Canal Parade. Naar aanleiding van mijn toezegging aan de SGP tijdens het AO Emancipatie (5 maart 2015) heb ik afgelopen zomer gesproken met vertegenwoordigers van christelijke organisaties over de acceptatie van LHBT's in orthodox-christelijke gemeenschappen. Aanwezig waren vertegenwoordigers van de Vereniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs, een christelijke onderwijssteuningsorganisatie (Weerbaar in Seksualiteit) en de christelijke LHBT-beweging (LCC+).

---

¹⁰ Kamerstukken II 2015/16, 32824, 118.

¹¹ SCP-onderzoek "De acceptatie van homoseksualiteit dor etnische en religieuze groepen in Nederland", december 2014

Er is gesproken over het belang van sociale veiligheid in het onderwijs voor alle jongeren, inclusief LHBT-jongeren en over de mogelijke inzet van rolmodellen of peer educators. Een van de uitkomsten van het gesprek is een samenwerkingsovereenkomst tussen LCC+ en Weerbaar in Seksualiteit, waarin is vastgelegd dat de organisaties, bij de uitvoering van projecten gericht op de emancipatie en sociale acceptatie van LHBT's in kerken en christelijke gemeenschappen - elk vanuit haar eigen achtergrond en doelstelling - streven naar afstemming en samenwerking. OCW steunt de activiteiten van deze organisaties tot en met 2017.

Onze referentie
874280

Onderwijs en jongeren

Tijdens het debat over het wetsvoorstel Sociale veiligheid van 19 maart 2015 heeft de staatssecretaris van OCW toegezegd het stimuleren van aandacht voor het onderwerp seksuele diversiteit in de klas op te nemen in de voortgangsrapportage. Om een goed landelijk beeld te krijgen van de invulling die scholen in de praktijk geven aan de kerndoelonderdelen seksualiteit en seksuele diversiteit, is de Inspectie van het onderwijs inmiddels met een themaonderzoek gestart. Hiermee geef ik tevens uitvoering aan de motie van de Kamerleden Pia Dijkstra en Van Ark.¹² Het onderzoek wordt verricht middels een representatieve steekproef in p(s)o, v(s)o en het mbo. In het onderzoek wordt onder meer nagegaan welke visie en doelen de school nastreeft, welk aanbod de school daartoe heeft geformuleerd, welke werkwijzen de school gebruikt en met welke frequentie lesprogramma's worden aangeboden. Daarbij kijkt de Inspectie ook naar belemmeringen en succesfactoren. Leerlingen zullen bij het onderzoek worden betrokken. Ik zal de bevindingen voor het zomerreces van 2016 naar uw Kamer sturen, samen met een beleidsreactie.

Ik heb met COC Nederland overlegd over de voortzetting van de financiering van de Gay Straight Alliances van jongeren op scholen, naar aanleiding van de (aangehouden) moties van de Kamerleden Bergkamp en Pia Dijkstra, van het Kamerlid Yücel, en van het Kamerlid Van Ark. In mijn brief van 8 mei 2015 heb ik u geïnformeerd over de financiering tot einde 2017.¹³

Tot slot

De voortgang van de acceptatie van homoseksualiteit wordt periodiek gemonitord door het SCP, en de voortgang van vrouwenemancipatie wordt periodiek gemonitord door SCP en CBS gezamenlijk. In de loop van 2016 zullen beide monitors verschijnen. Voor beide beleidsterreinen is er dan een actueel overzicht van de stand van zaken. Ik zal uw Kamer hierover te zijner tijd opnieuw berichten.

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

dr. Jet Bussemaker

---

¹² Kamerstukken II 2012/13, 30420, 197.

¹³ Kamerstukken II 2014/15, 30420, 224.